

משלי פרק ט פסוק יא
כִּי בִי יָרְבוּ יַמְיָךְ וַיִּוָּסִיפוּ לְךָ שָׁנוֹת חַיִּים:

דברים פרק ו פסוקים כ-כה

(כ) כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךְ מִדָּבָר לֵאמֹר מַה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְּשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם:
(כא) וְאָמַרְתָּ לְבְנֶךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה:
(כב) וַיִּתֶן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתֵּיִם גְּדֹלִים וָרַעִים בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעָה וּבְכָל בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ:
(כג) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֶתָּנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:
(כד) וַיִּצְוֵנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַחֲקִים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים
לְחַיֵּיתָנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה:
(כה) וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָנוּ כִּי נִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר צִוֵּנוּ:

הגדה של פסח לריטב"א

אף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין וכו'. כך הגירסא בכל הנוסחאות שלנו, וקשה מה ענין תשובה זו לשאלה זו, ורש"י ז"ל פירש דשאלת החכם מה העדות וכו' כלל בה כיון שעיקר היום הוא הפסח למה אנו מקדימין לאכול את החגיגה קודם לכן, ולפיכך אנו משיבין לו כי אנו עושים זה כהלכות הפסח, לפי שיהיה נאכל על השובע, וגם לפי שאין לנו לאכול שום דבר אחריו כדי שישאר טעמו בפינו, ומתוך הטעם נזכיר טעמי המצוה ונספר בה כל הלילה.

אבל במכילתא אמרו אף אתה פתח לו בהלכות הפסח ואמור לו אין מפטירין וכו', כלומר שהוא הפליג לדקדק ולשאול וגם אתה תן לחכם ויחכם עוד, והשיבהו כל הלכות הפסח ואפי' דברים שהם תקנת חז"ל שאין להם שום סמך בכתובים והוא מה שתיקנו "אין מפטירין וכו'".

ולפי גירסתינו כך פירושו: אף אתה אמור לו כשאר הלכות הפסח שאין מפטירין וכו', והפטרה זו לשון השלמה וסיום הדבר שבו נפטירין, וכן פירושוהו רז"ל בכל מקום, ובירושלמי (פ"י ה"ד) הגירסא אף אתה אמור לו הלכות אין מפטירין וכו', אבל יש בירושלמי שינוי כי שם אומרים התשובה הזו לבן טפש שאינו יודע לשאל, שיאמר לו דברים קלים שיוכל להבין, ועל תשובת הבן חכם אומרים בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים. ומכל מקום תמהני שהרי אין אנו אומרים על השאלה הזאת התשובה שנאמרה בתורה כנגדה (דברים ו') "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה וכו' ויצונו ה' לעשות את כל החקים וכו'". ולפי הפירוש שכתבנו הרי זה בכלל, כמה שאמר אף אתה אמור לו הלכות הפסח, וזהו לשון אף אתה וכו'.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קלא

בעניין קדושת שביעית בפירות עכו"ם ולקחת פירות שביעית בהלוואה בע"ה י"א ניסן

תש"מ מע"כ שארי וקרובי הרה"ג יעקב אפרים הלוי שליט"א.

כולכם תעמדו על הברכה לחג פסח הבא עלינו לטובה לחג כשר ושמח באמת היינו בבריאות הגוף והנפש ועונג ונחת מהילדים היקרים, שבחג הפסח נאמר יותר שייכות מהאב להבנים אבל השייכות נאמר בהגדה בתשובה להחכם ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן שפירושו שלחכם אינו יוצא בתשובה קצרה דשעת אמירת ההגדה אליו שהיא תשובה ארוכה שצריך ללמדו עד שידע כל הלכות הפסח שהוא כל המסכת עד שיוכל להורות הלכה למעשה שהוא גם בהאיכות להבין אותה עם כל פירושי רבותינו רש"י ותוס' והפוסקים כת"ח גדול, וכמובן דמאחר ששואל על כל העדות והחקים והמשפטים שהוא צריך ללמדו כל הש"ס כזבולון בן דן וחדא מסכתא נקט השייך יותר לפסח...

ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ג טור א, ה"ב

מתני' לא ישב אדם לפני הספר כו'...התחלת המרחץ אי זו היא רבי זריקן בשם רבי חנינה אמר משיתיר חגורו. רב אמר משיתיר מנעלו, כהדא רבי יהושע בן לוי הוה יליף שמע פרשתה מן בר בריה בכל ערובת שובא. חד זמן אינשי ועאל מיסחי בההן דימוסין דטיבריא והוה מסתמיך על כתפתיה דרבי חייא בר בא. אינהר דלא שמע פרשתיה מן בר בריה וחזר ונפק ליה...אמר ליה רבי חייא בר אבא ולא כן אלפן רבי "אם התחילו אין מפסיקין" אמר ליה חייא בני קלה היא בעיניך שכל השומע פרשה מן בן בנו כאלו הוא שומעה מהר סיני? ומה טעמא והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב.

המקנה קידושין דף ל עמוד א

גמ' מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר חורב וכו'. נראה לפרש מפני שאמרו חז"ל אינו דומה לשומע מפי הרב או ששמע מפי התלמיד. וכן מצינו בכל דור ודור מימות משה רבינו ע"ה שנתמעט ההשגה כפי ריחוק המקבלים זה מזה והארכנו בזה בפתיחת ספר מס' כתובות ובשאר מקומות. וזה הטעם שאמרה תורה שילמד את בן בנו אף על גב שמחוייב בנו ללמדו שהוא אביו אלא שאינו דומה ממה שיקבל מבנו למה שיקבל ממנו לכך חייבה התורה לאבי אביו שהוא עדיף טפי. וכיון שמצינו ששכר הגמול המלמד את חבירו תורה הש"י משפיע לו חכמה וכמו שאמרו מתלמידי יותר מכולם וכן בהפוכו העונש הוא במיעוט החכמה וכמו שאמרו חז"ל בפסוק עשיר ורש נפגשו ומפורש בחידושינו בפסוק ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל שדרשו חז"ל שהי' זקן ויושב בישיבה שע"י כן בירך ה' אותו בחכמה העליונה הכוללת הכל. ופירשנו בזה מה שאמרו חז"ל איזה חכם הלומד מכל אדם אף על פי ששם חכם הוא מורה שהוא מלמד לאחרים מ"מ נקרא לומד מכל אדם שהוא מקבל מהם שעל ידם הקדוש ברוך הוא

משפיע לו חכמה. וכך הוא הגמול הזה שהוא מכויץ ללמד את בן בנו כדי לקרב קבלתו כן הקדוש ברוך הוא מקרב קבלתו כאילו קיבלו מהר חורב וק"ל.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת קידושין דף ל עמוד א

והודעתם לבניך וגו' כאילו למדו לבנו ולבן בנו עד סוף כו' דכיון שכ"א מלמד את בנו הרי ע"י אבי אביהם עד סוף כל הדורות הם יודעים בתורה כי ממנו בא הלימוד לכולם וכאילו הוא היה מלמד בעצמו כולם:

שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמיך ליה יום אשר עמדת וגו'. רש"י בחומש פירש לפי פשוטו יום אשר עמדת מוסב על מקרא שלמעלה ממנו אשר ראו עיניך והדרש דהכא ימאן זה אלא דקאי אדסמיך ליה והודעתם לבניך גו' שזאת ההודעה לבני בנים ה"ל כאילו הוא יום אשר עמדת וגו' ולכאורה דעם דור המדבר ידבר המקרא שהיו בהן הרבה שקבלוה מהר סיני ומאי כאילו קבלה כו' דמ"מ כיון דבערבות מואב בסוף מ' שנה נאמר כן ולכולם אמר כן שהיו בהן הרבה שלא עמדו על הר סיני. ועי"ל דלא קאי כאילו קבלה מהר סיני על האב אלא על בן הבן שלא היה בהר סיני ודו"ק: